

ГП 1.1.1. Глобальна економіка

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Глобальна економіка» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки ЗВО СВО «Магістр» спеціальності «Економіка».

Предметом дисципліни є вивчення механізму процесу глобалізації та її загальний вплив на результати економічного розвитку.

Міждисциплінарні зв'язки:

Окремі елементи змістовного наповнення навчальної дисципліни «Глобальна економіка» розглядалися попередньо при вивченні навчальних дисциплін: «Економічна теорія», «Макроекономіка», «Мікроекономіка», «Історія економічних вчень».

Знання набуті під час вивчення навчальної дисципліни «Глобальна економіка» можуть бути використані при вивченні наступних навчальних дисциплін: «Податковий менеджмент», «Ринок фінансових послуг», «Регіональна економіка», «Глобальна економіка» та ін.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Глобальна економіка» є формування у студентів розуміння умов і факторів становлення, механізмів та інструментів функціонування глобальної економіки, усвідомлення своєї інтелектуальної місії для прийняття збалансованих управлінських рішень у контексті загальноцивілізаційного прогресу.

1.2. Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Глобальна економіка» є вивчення природи й закономірностей становлення глобальної економіки; засобів і потенціалу антициклічного регулювання глобальних економічних процесів; механізмів функціонування глобальних ринків; сучасних стратегій конкурентного лідерства глобальних корпорацій; процесів і моделей економічної регіоналізації в глобальних умовах; природного, іноваційно-технологічного та людського ресурсів глобальної економіки; цивілізаційних вимірів глобальних економічних процесів; напрямів і пріоритетів розвитку української економіки в умовах глобалізації.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми у здобувачів вищої освіти має бути сформовані наступні елементи компетентності:

знання:

- закономірностей та сучасних тенденцій глобалізації;
- цивілізаційної парадигми глобального економічного розвитку;
- передумов та факторів становлення глобальної економіки;
- конкурентних механізмів функціонування глобального ринку;
- процесів глобальної корпоратизації та регіоналізації бізнесу;
- природи глобального економічного циклу;
- принципів глобальної інституціоналізації економічного розвитку;
- глобальних імперативів науково-технологічного прогресу;
- соціальних вимірів економічної глобалізації;
- стратегій сталого розвитку країн в умовах глобалізації;
- шляхів й моделей інтеграції України в глобальний економічний простір.

вміння:

- аналізувати диспозиції та глибину взаємодії суб'єктів глобальної економіки;
- оцінювати секторально-галузеву та регіонально-країнову структуру глобальної економіки;
- досліджувати кон'юнктуру глобальних ринків товарів, послуг, інвестицій, праці;
- прогнозувати напрями глобальної модифікації ринкових конкурентних

механізмів;

- здійснювати моніторинг ділової активності на різних фазах глобального економічного циклу;

- адаптувати менеджмент до крос-культурного середовища економічної діяльності;

- розробляти стратегії діяльності корпорацій на глобальних ринках;

- застосовувати сучасні техніки міжнародного консалтингу для виявлення та розв'язання ключових бізнес-проблем;

- розробляти методики ефективних бізнес-комунікацій у глобальній регулятивній системі;

- ідентифікувати фактори та моделі глобального корпоративного лідерства;

- організовувати розроблення й контролювати виконання глобальних бізнес-проектів;

- обґрунтовувати напрями інноваційного розвитку України в глобальному конкурентному середовищі.

способи мислення: логічний, геометричний, мозковий штурм, входження в образ, моделювання.

професійні, світоглядні і громадянські якості:

- здатність співвідносити власні економічні інтереси й потреби з наявними матеріальними, трудовими, природними й екологічними ресурсами, інтересами й потребами інших людей та суспільства;

- організувати власну трудову діяльність і працю колективу, орієнтуватися в нормах і етиці трудових відносин;

- аналізувати й оцінювати власні професійні можливості, здібності та співвідносити їх з потребами ринку праці;

- здатність до критичного переосмислення;

- володіти здатністю продовжити навчання з метою здійснення професійної діяльності в іншомовному маренні;

- здатність до критики і самокритики;

- вміти на науковій основі організувати свою працю, володіти комп'ютерними методами збору, зберігання та обробки (редагування) інформації, яка застосовується у сфері його професійної діяльності;

- бути здатним в умовах розвитку науки і мінливої соціальної практики до переоцінки свого професійного досвіду, аналізу своїх можливостей, вміти здобувати нові знання, використовуючи сучасні інформаційні освітні технології;

- продуктивно працювати в різних напрямках у групі та команді, виконувати різні ролі та функції у колективі; конструктивно вирішувати конфлікти, досягати консенсусу, брати на себе відповідальність за прийняті рішення та їх виконання;

- спільно визначати цілі діяльності, планувати, розробляти і реалізовувати проекти і стратегії дій;

- здатність демонструвати і застосовувати поглиблені економічні знання у професійній діяльності;

- здатність адаптувати нові економічні знання у вузькопрофесійному і міждисциплінарної діяльності;

- володіння прийомами і методами наукової дискусії та комунікативної діяльності в умовах професійного співтовариства;

- здатність бачити і розуміти навколишній світ, орієнтуватися в ньому, усвідомлювати свою роль і призначення, вибирати цільові і смислові установки для своїх дій і вчинків, вміння визначати своє місце і роль в оточуючому світі, в сім'ї, в колективі, в природі, державі, національні і загальнолюдські прагнення, патріотичні і толерантні якості особистості і т. п.;

- знання та дотримання прав і обов'язків громадянина;

– свобода і відповідальність, впевненість у собі, власна гідність, громадянський обов'язок;

– використовувати способи діяльності й моделі поведінки, що відповідають чинному законодавству України, задовольняють власні інтереси особи та захищають права людини й громадянина.

морально-етичні цінності: розуміння і дотримання базових цінностей культури; гуманістична орієнтованість; прихильність етичним цінностям і принципу соціальної відповідальності; здатність і готовність до соціально-культурного діалогу і сприйняття альтернатив; прийняття відмінностей і мультикультурності; духовно-моральні основи життя людини, толерантного поведінки в умовах культурних, мовних, релігійних та інших відмінностей між народами та країнами.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 105 години 3,5 кредитів ЄКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Економічна природа глобальних трансформацій.

Глобалізація та її системна сутність. Часові межі феномену глобалізації. Принципи та закономірності становлення глобального економічного розвитку. Характеристика глобальної стадії розвитку світової економіки. Парадоксальна природа глобальних трансформацій. Глобальні економічні парадокси: зміст, об'єктивна природа, методологія оцінювання. Базові глобальні парадокси глобалізації: системне стягування і локалізація; інтеграція і дезінтеграція; уніфікація і різноманіття. Парадокс стратифікації. Парадокс (феномен) домашнього зміщення. Парадокс Філдстайна – Хоріюки. Парадокс низької мобільності нетто-потоків капіталу. Парадокс дисоціації. Школи і міждисциплінарний статус глобалістики. Базові напрями поглядів на глобалізацію. Сучасна методологія глобалістики.

Тема 2. Становлення глобальної економіки.

Картографія світу в новому геоелементальному просторі. Закономірності функціонування глобальної економіки. Глобальна економіка: сутність, особливості, витoki, рушійні сили і динаміка. Джерела конкурентоспроможності в глобальній економіці. Економічні параметри прогностичних сценаріїв глобального розвитку. Основні індикатори глобалізації згідно методології країн ОЕСР. Індекс розвитку людського потенціалу. Індекс глобалізації. Індекс глобальної конкурентоспроможності. Індекс економічної свободи. Звіт всесвітнього економічного форуму про розвиток інформаційних технологій у світі. Концепції розвитку глобальної економіки. Глобальна економіка як прогностична реальність. Неоліберальна глобалізація. Апокаліпсис: глобальна цивілізаційна катастрофа. Приборкана глобалізація. Неоколоніалізм. Моральна глобалізація. Анархія. Глобалізація свідомості.

Тема 3. Регулятивні інститути глобальної економіки.

Інституціоналізація та формування системи глобального управління. Економічні функції та статус держав в глобальних умовах розвитку. Метакорпоративізація та модифікація управлінських моделей ТНК. Міжнародні економічні організації та проблема регіональної фрагментації. Головні установи, що керують глобалізацією (МВФ, Світовий банк, СОТ). Глобальні композиції системної реінституціоналізації.

Тема 4. Політекономія глобального економічного циклу.

Теоретичні моделі і сучасна практика глобальних трансформацій. Суперечливі наслідки економічної глобалізації. Уразливість глобальної економіки. Виклик національному суверенітету. Дуалізм і суперечність глобальних економічних процесів. Виклики та асиметрія економічної глобалізації. Методологія оцінювання глобальних економічних парадоксів. Діапазон і характер критики глобальних економічних процесів.

Міжнародні стратегії глобалізації. Сучасні ідеологічні концепції формування глобальних стратегій. Глобальна стратегія у широкому та вузькому розумінні. Основні

постулати глобальної стратегії. Основи глобальної стратегії. Підстави глобальної стратегії: концепція багатопольярного світу; концепція «переходу впливу»; концепція «уніпольярного світу».

Тема 5. Механізми функціонування глобальних ринків.

Особливості функціонування сучасних глобальних ринків. Глобалізація ринків. Глобалізація виробництва. Формування глобальних ринків і переваги від їх глобалізації. Види глобальних ринків: товарів промислового призначення і товарів для задоволення універсальних потреб у всьому світі (ринки алюмінію, нафти, пшениці, ринки промислового призначення, такі як мікропроцесори, мікросхеми комп'ютерної пам'яті, реактивні літаки комерційного призначення, ринки фінансових активів). Глобальний ринок капіталів та його сегменти. Глобальні ринки робочої сили. Глобалізація фінансового ринку. Вирішення проблем глобальних фінансових ринків. Глобальна економіка та «філософія світового виробництва».

Тема 6. Конкурентне лідерство глобальних корпорацій.

ТНК – рушійна сила процесу конвергенції різних національних ринків у глобальний. Сутність ТНК, критерії визначення, моделі. Напрями теоретичного аналізу міжнародного співробітництва. Теорія міжнародного розподілу ресурсів. Теорії промислової організації. Теорії інтернаціоналізації. Еклектична парадигма Данніга. Сучасний етап транснаціоналізації. ТНК як суб'єкт глобалізації світової економіки. Масштаби діяльності ТНК. Стратегічні альянси. Транскордонні злиття та поглинання. Від ТНК до глобальної монополії. Критика глобалізації та корпоративного глобалізму.

Тема 7. Технологічний ресурс глобального економічного розвитку.

Технологічні зміни – каталізатор глобалізації. Техноглобалізм та його особливості. Диференціація країн за рівнем науково-технологічного потенціалу. Поділ світу за технологічним рівнем. Теоретична основа технологічних укладів. Формування нових технологічних укладів в Україні. Етапи переходу України до інноваційної моделі розвитку.

Тема 8. Людський ресурс глобальної економіки.

Тенденції розвитку міжнародного ринку праці в умовах глобалізації. Міжнародна міграція як фактор і результат глобалізації. Класифікація міжнародної міграції. Втеча мізків. Наслідки міжнародної міграції. Міжнародний туризм як глобалізація масового міжнародного переміщення людських контингентів. Міжнародні освітні стратегії в умовах глобалізації.

Тема 9. Процеси регіоналізації в глобальній економіці.

Взаємозв'язок та відмінності глобалізації та регіоналізації. Історичний досвід. Поняття «новий регіоналізм» та його представники. Розбіжності між «старим регіоналізмом» новим регіоналізмом. Недоліки нового регіоналізму. Пастки регіоналізації. Аргументи на користь регіональної інтеграції (економічні, політичні) та перешкоди. Аргументи проти регіональної інтеграції. Регіональна економічна інтеграція в Європі, Америці, в інших частинах світу. Відмінності між глобалізацією та регіоналізацією.

Тема 10. Цивілізаційні виміри глобальних економічних процесів.

Цивілізаційний аспект глобального економічного розвитку. Нерівномірність розподілу переваг від глобалізації в окремих країнах і регіонах. Підґрунтя й об'єктивні передумови критики економічної глобалізації. Цивілізаційні виміри глобальних економічних процесів. Однопольярна глобалізація і роль США в світовій економічній системі. Перспективи і потенціал локальних цивілізацій.

Оцінка альтернативи глобалізації. Альтерглобалізм: становлення, склад учасників, перспективи розвитку.

Тема 11. Глобальний контекст розвитку української економіки.

Стратегія держави в системі глобальних економічних відносин. Головні опори держави в сучасний період глобалізації. Економічна безпека країни в умовах глобалізації.

Глобалізація і стратегічні пріоритети державного менеджменту. Регуляція і дерегуляція економіки країни в умовах глобалізації. Конкурентна стратегія розвитку України в умовах глобалізації. Конкурентоспроможність підприємництва в умовах глобалізації. Нарощування конкурентоспроможності вітчизняного господарства.

3. Рекомендована література

1. Антология экономической классики. В 2-х томах. – М.: Економ, 1992.
2. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество: опыт социального прогнозирования / Пер. с англ. В.Л. Иноземцева. – М., 1998. – 358 с.
3. Бродель Ф. Час світу / Ф. Бродель – К.: Основи, 1998. – 631 с.
4. Б'юкенен Д.М. Суспільні фінанси і суспільний вибір: два протилежних бачення держави / Д.М. Б'юкенен, Р.А. Макгрейв; [пер. з англ. А. Іщенко]. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2004. – 175 с. (Актуал. світ. дискусії).
5. Веблен Т. Теория праздного класса. М., 1984.
6. Вінод Т. Якість економічного зростання / [Т. Вінод Томас В, Дайламі М., Дарешвар А. та ін.]; під ред. О. Кілієвич. – К.: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2002. – 350, – К.: Основи, 2002. – 350 с.
7. Волес В., Волес Г. Творення політики в Європейському Союзі / В. Волес Г. Волес – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2004. – 871 с.
8. Гаврилишин Б. Дороговказ в майбутнє. – К.: Основи, 1993. – 238 с.
9. Гаврилишин О. Капіталізм для всіх чи для обраних? Розбіжні шляхи для посткомуністичних перетворень / Олег Гаврилишин; [пер. з англ. А. Іщенко]. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. – 384 с.
10. Гелбрейт Д. Новое индустриальное общество / Д. Гелбрейт – М.: АСТ, 2004. – 386 с.
11. Гэлбрейт Дж.К. Экономические теории и цели общества. М., 1976.
12. Герасимова С.В. Управління інвестиційною діяльністю акціонерних товариств: монографія / С. В. Герасимова. – К.: Знання, 2006. – 407 с.
13. Гіл, Чарльз В.Л. Міжнародний бізнес: Конкуренція на глобальному рівні. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001. – 854 с.
14. Гринькова В.М. Державне регулювання економіки: Підручник / В.М. Гриньова, М.М. Новікова. – К.: Знання, 2008. – 330 с.
15. Говлет М. Дослідження державної політики: цикли та підсистеми політики / М. Говлет, М. Рамеш [пер. з англ. О. Рябова]. – Львів: Кальварія, 2004. – 264 с.
16. Гражевська Н. І. Економічні системи епохи глобалізації змін: монографія / Н.І. Гражевська. – К.: Знання, 2008. – 431 с.
17. Грошово-кредитна політика в Україні / В.С. Стельмах, А.О. Єпіфанов, Н.І. Гребенюк, В.І. Міщенко. – К.: Знання, 2003. – 422 с.
18. Делягин М.Г. Мировой кризис. Общая теория глобализации / М.Г. Делягин. – М.: ИНФРА, 2003. – 762 с.
19. Державна політика, аналіз та здійснення в Україні / В. Тертичка. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2002. – 750 с.
20. Держава і перехідна економіка: механізм взаємодії: Монографія / О.О. Беляєв, А.С. Бебело, О.М. Комяков. – К.: КНЕУ, 2003.
21. Державні фінанси в розвиваючих та перехідних країнах / [пер. з англ. Р. Ткачука]. – К.: К.І. С., 2006. – 400 с.
22. Єрохін С.А. Структурна трансформація національної економіки [Текст]: теоретико-методологічний аспект: наукова монографія / С.А. Єрохін. – К.: Світ знань, 2002. – 526 с.
23. Економічні проблеми ХХІ століття: Міжнародний та український виміри / За ред. С.І. Юрія. – К.: Знання, 2007. – 595 с.

24. Жуано Д. Світова організація торгівлі / Даніель Жуано; [пер. з франц. М. Марченко]. – К.: К.І. С., 2006. – 120 с.
25. Злупко С.М. Перехідна економіка: Сучасна Україна: Навч. посіб. – К.: Знання, 2006. – 324 с.
26. Килитчак Р.Г. Регіоналізм у європейських інтеграційних процесах / Р.Г. Килитчак. – К.: Знання, 2007. – 303 с.
27. Кобяков А.Б. Закат імперії доллара и кінець «Рах Americana» / А.Б. Кобяков, М.А. Хазин. – М.: Вече, 2003. – 368 с.
28. Ковальчук Т.Т. Економічна безпека і політика: із досвіду професійного аналітика / Т.Т. Ковальчук. – К.: Знання, 2004. – 368 с.
29. Коропецький І.С. Дещо про минуле, недавнє минуле та сучасне української економіки / І. С. Коропецький. – К.: Либідь, 1995. – 240 с.
30. Кравець В.М. Західноєвропейський банківський бізнес: становлення і сучасність / В.М. Кравець, О.В. Кравець. – К.: Знання, 2003. – 470 с.
31. Колодко Г. Глобалізація і перспективи розвитку постсоціалістичних країн / Гжегож В. Колодко; [пер. з польської О.М. Палій]. – К.: Основні цінності, 2002. – 248 с. – (Серія «Сучасна думка»).
32. Леоненко П.М. Сучасні економічні системи: Навч. посіб. / П.М. Леоненко, О.І. Черепніна. – К.: Знання, 2006. – 429 с.
33. Лютий І.О. Податки на споживання в економіці України: монографія / І.О. Лютий, А.Б. Дрига, М.О. Петренко. – К.: Знання, 2005. – 335 с.
34. Макконнелл К.Р., Економікс: принципи, проблеми и політика / Макконнелл К.Р., Брю С.Л. – М.: ИНФРА-М, 2006. – 940 с.
35. Митчелл У. Економіческие циклы. Проблема и ее постановка. М.;Л., 1930.
36. Мишкін Фредерік С. Економіка грошей, банківської справи і фінансових ринків / Мишкін Фредерік С. – К.: Основи, 1999. – 963 с.
37. Нэйсбид Д. Мегатренды / Нэйсбид Д. – М.: Ермак, 2003. – 380 с.
38. Олсен М. Влада і процвітання. Подолання комуністичних і капіталістичних диктатур / Мензур Олсен; [пер. з англ. А.Іщенко]. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. – 174 с. – (Актуал. світ. дискусії).
39. Пашута Н.Г. Основы прогнозирования и программирования макроэкономики: Конспект лекцій для студентів вузів / Н.Г. Пашута. – К.: МАУП, 2005. – 93 с.
40. Перехідна економіка: Підручник / В.М. Геєць, Є.Г. Панченко, Е.М. Лібанова та ін.; За ред. В.М. Геєця. – К.: Вища шк., 2003. – 591 с.
41. Пехник А.В. Іноземні інвестиції в економіку України: Навч. посіб. / А.В. Пехник. – К.: Знання, 2007. – 335 с.
42. Савченко А.Г. Макроекономічна політика: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / Анатолій Григорович Савченко. – К.: КНЕУ, 2002. – 135 с.
43. Сардар З. Почему люди ненавидят Америку / Сардар З., Девис М.В. – М.: Проспект, 2003. – 240 с.
44. Саттон Ю.Э. Власть доллара / Ю.Э. Саттон. – М.: «Фери – В», 2003. – 192 с.
45. Сорос Д. Мыльный пузырь американского превосходства. На что следует направить американскую мощь / Джордж Сорос; [пер. с англ. В. Ионова]. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2004. – 192 с.
46. Стігліц Д. Глобалізація та її тягар / Джозеф Стігліц; [пер. з англ. А. Іщенко]. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2003. – 252 с.
47. Тинберген Я. Пересмотр международного порядка. М., 1980.
48. Трансформаційна економіка: Навч. посіб. – 2-ге вид., без змін/ В.С. Савчук, Ю.К. Зайцев, І.Й. Малий та ін.; За ред. В.С. Савчука, Ю.К. Зайцева. – К.: КНЕУ, 2008. – 616 с.
49. Трансформація моделі економіки України [Текст]: ідеологія, протиріччя, перспективи / ред. В.М. Геєць. – К.: Логос, 1999. – 500 с.

50. Туниця Ю.Ю. Економіка і ринок : подолання суперечностей / Ю.Ю. Туниця. – К.: Знання, 2006. – 314 с.
51. Тодд Е. Після імперії. Есе про загнивання американської системи / Еммануель Тодд; [пер. з франц. З. Борисюк]. – Львів: Кальварія, 2006. – 188 с.
52. Уильямсон О. Экономические институты капитализма.- ПБ.:»«Лениздат»,1996.
53. Феськов М.М. Трудове законодавство України і Європейська соціальна хартія (переглянута): питання адаптації / М.М. Феськов. – К.: Знання, 2005. – 276 с.
54. Франкел Б. Постіндустріальні утопісти/ Пер. з англ. О. Юдина. – К.: Ніка-центр, 2005. – 304 с.
55. Фукуяма С. Доверие / Фукуяма С. – М.: Ермак, 2004. – 730 с.
56. Хейне, Пол.Экономический образ мышления / Пол Хейне, Питер Боутке, Дэвид Причитко. – М.: Издательский дом «Вильямс», 2005. – 574 с.
57. Ходов Л.Г.Основы государственной экономической политики.-М.: «БЕК», 1997. – 315с.
58. Холостов Е.И. Социальная политикаи – М.: ИНФРА, 2001. – 204 с.
59. Чухно А.А. Постіндустріальна економіка: теорія, практика та їх значення для України. – Логос, 2003.
60. Шумпетер Й.А. Капіталізм, соціалізм і демократія /Пер. з англ. В. Ружицького та П. Тарашука. – К.: Основи, 1995. – 340 с.
61. Шупик І.І. Трансформаційна економіка та економічна політика держави. Курс лекцій.– Полтава: РВВ ПДАА, 2012. – 127 с.
62. Шупик І.І. «Трансформаційна економіка та економічна політика держави в поняттях»: Навч.посіб.-довідник [для студентів галузі знань 0305 – Економіка та підприємництво] / Полтава: РВВ ПДАА, 2010. –102 с.